

Tyfu Cymru: Nodiadau Technegol ar Docio Ymweliad Astudio Rhwydwaith Coed Nadolig

Gall amseroedd tocio amrywio yn ôl mathau o goed. Ar gyfer y *Nordmann Fir*, dylid tocio yn y gwanwyn neu'r haf gan y bydd llif y sap yn ddigon i helpu'r coed i wella, tra dylid torri'r Befrwydden (*Spruce*) yn yr hydref neu'r gaeaf. Mae'n arfer da anelu at docio coeden unwaith yn ystod ei hoes yn unig, a gall cynllunio gofalus osgoi dyblygu gwaith dros nifer o flynyddoedd. Dylai coed bob amser gael eu tocio neu eu cneifio mewn tywydd sych a chynnes os oes modd.

Rheoli Arweinydd

Gellir cyflawni'r siâp coeden uchaf gorau drwy sicrhau bod un arweinydd yn cael ei amgylchynu gan frig o dri neu bedwar egin ochr ar onglau cyfartal fel y dangosir yn **Ffigur 1**. Mewn coed ifanc yn ddiweddarach, bydd twf yn ddigon i lenwi'r canopi'n gyfartal, ac mewn coed hŷn sy'n agosáu at gynaeafu bydd dosbarthiad cyfartal yn cyfateb orau i ddisgwyliadau cwsmeriaid. Os yw'r arweinydd yn fyr a heb

Ffigur 1

ei ddatblygu gydag ychydig eginau, mae'n well ei

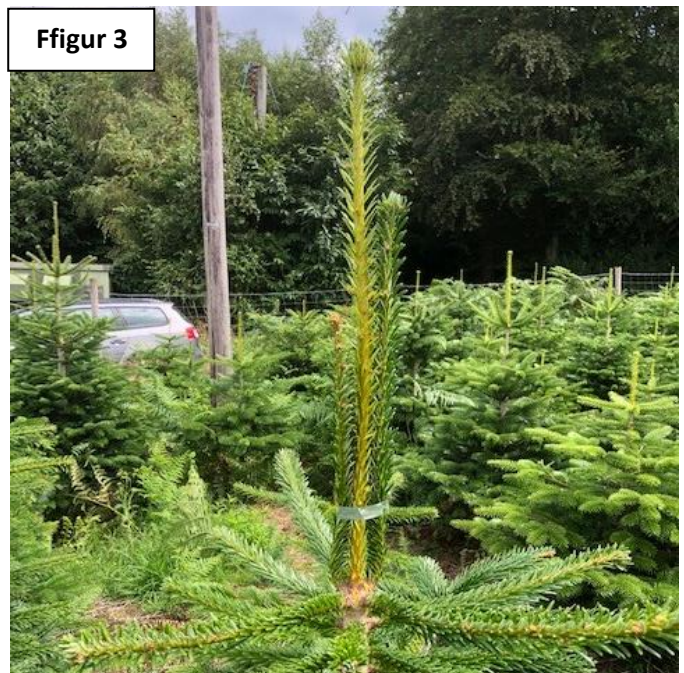
Ffigur 2

Bylchu Canghennau ac Ongli

Gellir cyflawni hyn yn hawdd drwy ddefnyddio gofodwyr canghennau plastig anhyblyg (**Ffigur 2**) a ddefnyddir ar y cyd â chneifio â llaw. Dylech anelu at gael pedwar egin hyd yn oed ar y brig neu'r goron uchaf, gyda changhennau is yn cael eu torri a'u siapio yn yr un modd. Ar ôl tocio, gellir addasu'r canghennau sy'n weddill i ongl addas a'u gadael i gryfhau gyda thwf dilynol. Dylid tynnu'r gofodwyr plastig yn ystod y cynhaeaf a gellir eu haildefnyddio mewn planhigfeydd newydd.

Ffigur 3

Egin Arweinydd Tal

Mewn achosion lle mae arweinydd hir yn egino'n uchel uwchben y canopi coed, gellir defnyddio canghennau is hirach i wella'r strwythur (**Ffigur 3**). Yma, gellir codi un neu ddau o eginau ochr ar frig coeden i'r fertigol a'u gosod i'r arweinydd gyda chlymau tuag at ben isaf yr egin. Dros amser, bydd y canghennau fertigol yn troi drosodd i'r llorweddol gan greu haen o ganghennau newydd. Wrth ddewis eginau hir ar gyfer y siapio hwn, mae'n bwysig dewis naill ai tri neu bedwar egin llorweddol y gellir eu magu i onglau cyfartal ar yr haen nesaf.

Arweinwyr Coll

Os yw arweinydd wedi'i ddifrodi, wedi'i blygu neu ar goll, gellir disodli hyn gyda changen lorweddol wedi'i chymryd o haen canopi is (**fel arfer brig eginau'r coed**). Mae angen dewis eginau hir gyda'r egin wedi'i ddatblygu'n dda y gellir ei droi'n arweinydd newydd, ond heb amharu ar gymesuredd yr haen is o ganghennau. Gellir plygu hyn wedyn i fyny a'i sicrhau i bolyn sydd hefyd ynghlwm wrth y gangen uchaf am gymorth (**Ffigur 4**). Bydd gosod yr arweinydd newydd ar ei hyd (yn wahanol i'r gwaelod yn unig fel y disgrifir uchod) yn peri iddo barhau'n fertigol wrth aeddfedu.

Un achos cyffredin o ddifrod neu blygu arweinwyr yw adar (yn enwedig tylluanod) sy'n glanio ar yr arweinydd wrth hedfan dros y blanhigfa. Gellir peidio ag annog hyn drwy sicrhau hen foncyffion tal gydag ychydig o'r canghennau uchaf yn y blanhigfa i ddarparu post clwydo i annog adar i beidio â defnyddio'r blanhigfa (**Ffigur 5**).

Cneifio Coed

Dylid siapio coed yn gyffredinol drwy docio'n ofalus â llaw yn ystod cylch bywyd y blanhigfa. Fodd bynnag, efallai y bydd angen cneifio trwm yn agos at gyfnod cynaeafu er mwyn cyflawni siâp targed y goeden. Yn yr achos hwn, dylid cyflawni ongl 60° ar draws rhan uchaf y goeden gyda haenu cyfartal. Gellir cyflawni hyn drwy ddefnyddio gwellaif wedi'i adeiladu'n bersonol yn hongian ar harnes uwchben gweithiwr cynydau y gellir ei ddal ar ongl sefydlog gan fod y gweithiwr yn gweithio mewn cylch o amgylch y goeden (**Ffigur 6**). Bydd hyn yn cyflawni siâp cyfartal i'r goeden a gall ganiatáu i lawer o goed gael eu cneifio'n gyflym ond dylid eu gwneud ymhell cyn y cynhaeaf er mwyn caniatáu i'r toriad gael ei sychu a'i selio. Rhaid i'r holl offer a ddefnyddir ar gyfer tocio a chneifio coed (ac yn fwyaf arbennig ar gyfer offer cneifio mecanyddol) fodloni'r safonau lechyd a Diogelwch. Dylai staff sy'n defnyddio'r offer hwn gael eu hyfforddi'n briodol er mwyn gallu ei ddefnyddio'n ddiogel a derbyn a gwisgo unrhyw ddillad amddiffynnol angenrheidiol.

Ffigur 4

Ffigur 5

Ffigur 6

